

**ИВАНА БЪРЛИЧ-МАЖУРАНИЧ
РИБАРЯТ ПАЛУНКО И
НЕГОВАТА ЖЕНА**

Превод от хърватски: Христиана Василева, 1978

chitanka.info

I

Дотегнал на рибаря Палунко бедняшкият му живот. Живеел той сам на пустия морски бряг и по цял ден ловял риба с костена въдица, защото в онзи край още не познавали мрежата. А какво можеш да хванеш с въдица!

— Ама че сиромашки живот — говорел си Палунко, — каквото хванеш през деня, вечер го изядеш. И никаква радост няма за мене на този свят.

Чувал бил Палунко, че имало по света богаташи и властници насилници, които живеят в наслада и радост, в злато и разкош. Навил си Палунко на пръста и той да види някога такова богатство и да си изкара живота в него. Затова се зарекъл да седи три дни в своята лодка сред морската шир, без да хваща риба, та дано този обет му помогне.

Седял така Палунко три дни и три ноци в лодката си сред морската шир — три дни седи, три дни пости, три дни риба не лови. Когато почнал да се разденва третият ден, от морето се издигнала сребърна лодка, на нея златни весла, а в лодката стои като ясна царкиня бледата Зора мома^[1].

— Три дни ти пази живота на моите рибки, кажи сега какво добро искаш да ти направя? — проговорила Зора мома.

— Избави ме от тази сиромашия и празен живот. По цял ден се трепя на този пуст бряг. Каквото хвана през деня, вечерта го изяддам, няма за мен никаква радост на този свят — рекъл Палунко.

— Върни се къщи, ще намериш, каквото ти трябва — казала му Зора мома. Като изрекла това, изчезнала със сребърната лодка в морето.

Побързал Палунко на брега, та в къщи. Като стигнал до дома си, пред него излязла бедна девойка, капнала, докато дойде откъм задгорския край. Девойката рекла:

— Майка ми умря, нямам никого на този свят, вземи ме за жена, Палунко.

Ами като не, знаел Палунко какво да стори. „Това ли е щастието, дето ми го праща Зора мома?“. Видял той, че и тя е бедна сиромахкиня като него, но се боял да не сгреша и да проиграе щастието си. Затова склонил и взел това сираче за жена. А тя, тъй като била уморена, легнала и спала до другия ден.

Едва дочакал Палунко другия ден, за да види каква сполука ще настане. Но на другия ден нищо не станало, освен дето Палунко взел въдицата да иде на риба, жената пък отишла в планината да бере лобода. Върнал се привечер Палунко, върнала се и жената, та вечеряли риба с малко лобода. „Е, ако това е цялата сполука, тогава и без нея можех да помина“, помислил си Палунко.

Като свършила вечерята, жената седнала до Палунко времето да му скъсява, приказка да му разказва. Разказвала тя за богаташи и царски палати, за змейове, които пазят богатствата, и за царкинята, която сеела в градината бисер, а жънела диаманти. Слушал Палунко, сърцето му трептяло от радост. Забравил бедата си, три години можел да слуша да му разказват така. Но още повече се зарадвал Палунко, като се досетил: „Това е жена самовила, ще ми покаже пътя до змейовите богатства или до градината на царкинята. Трябва само да имам търпение, да не я ядосвам.“

Чакал Палунко — ден след ден минавали, минала година, после две. И синче даже им се родило, нарекли малкия Владко. Но всичко си останало така, както си било — Палунко хваща риба, а жената денем се трепе из планината за лобода, вечер готви вечеря, след вечерята приспива детето и на Палунко приказки разказва. Все по-хубаво разказвала тя и все по-трудно чакал Палунко, докато една вечер не му дотегнало, та щом жената се разприказвала за голямото богатство и разкош на Морския цар, Палунко скочил ядосан, дръпнал жената за ръка и рекъл:

— Недей повече увърта, ами утре рано ме води в палата на Морския цар.

Изплашила се жената, като скокнал Палунко така. Казала му, че не знае къде са палатите на Морския цар, но Палунко набил ядосан жената и заплашил да я убие, ако не му издаде самовилската тайна.

Сега бедната жена разбрала, че Палунко я е взел за самовила, разплакала се и казала:

— Не съм аз самовила, ами съм бедна жена, която не знае магии. А това, дето ти го разправям, сърцето ми го казва, за да те развличам.

Още повече се ядосал сега Палунко от това, че две дълги години се е лъгал така, та заповядал сърцето на жена си призори да тръгне с детето по песъчливия морски бряг надясно, а Палунко щял да тръгне наляво и да не се връщат, докато не намерят пътя към Морския цар.

На разсъмване заплакала жената, замолила Палунко да не се разделят: „Кой знае какво ще изпати някой от нас на този каменист бряг“ — говорела тя. Ала Палунко отново се нахвърлил на нея, та тя взела детето и тръгнала плачешком там, където ѝ заповядал нейният мъж. Палунко пък поел на другата страна.

Вървяла така жената с детето, с малкия Владко, вървяла седмица, вървяла две. Нигде не намерила пътя за Морския цар. Капнала бедната от умора, та един ден заспала на един камък край морето. Като се събудила, чедото ѝ изчезнало, нямало го малкия Владко.

Така се уплашила, че сълзите ѝ се спрели в сърцето, а от голяма мъка говорът ѝ секнал, та онемяла.

Върнала се горката няма по морския бряг и стигнала в къщи. На другия ден дошъл и Палунко. И понеже и той не намерил пътя до Морския цар, върнал се гневен и яростен.

Като си дошъл, няма му чедото Владко, а жена му онемяла. Не може да му каже какво се е случило, а само чезне от мъка.

Така им тръгнал животът от този ден. Жената нито плаче, нито се оплаква, само шета няма по къщи и се грижи за Палунко, а къщата — тиха и празна като гроб. Някое време Палунко търпял тази мъка, а после съвсем му додеяло — когато най-много се надявал на разкоша на Морския цар, тогава му дошла тази беда и несрета.

Решил най-сетне Палунко, та една сутрин отново отишъл на морето. Три дни седял в морето, три дни постил, три дни риба не хващал. На третия ден пред него излязла Зора мома.

Разказал ѝ Палунко какво се е случило и се оплакал:

— Сега бедата ми е по-тежка, отколкото беше по-рано. Детето ми го няма, жена ми онемя, къщата пуста. Да се пукне човек от мъка!

— Какво ще си пожелаеш? Още веднъж ще ти помогна.

Но Палунко се бил побъркал, откакто си вгълпил само да се нагледа и наживее с богатствата на Морския цар, та хич и не поискал

да му се върне детето, нито да проговори жена му, ами се помолил на Зора мома:

— Покажи ми, светла Зоро моме, пътя до Морския цар.

Зора мома отново не рекла нищо, само упътила Палунко:

— Когато по млада месечина почне да се разсъмва, ти седни в лодката, чакай вятъра и тръгни с вятъра на изток. Вятърът ще те отнесе до острова, до Буян^[2], до камъка, до Алатир. Там ще те чакам и ще ти покажа пътя за Морския цар.

Върнал се Палунко радостен в къщи.

Когато настанал нов месец, той не казал нищо на жена си, ами седнал рано сутринта в лодката, вятъра чакал и тръгнал с вятъра на изток.

Носел вятърът лодката и я отнесъл в незнайно море, до острова Буян. Плувал буйно островът като зелена градина. В него имало буйна трева и ливади, в него имало лозя, в него имало бадеми разцъфтели. Насред острова безценен камък, бял пламтящ камък Алатир. Половината камък острова топли, половината под острова в морето свети. Тук, на острова Буян, на камъка Алатир, седяла Зора мома.

Посрещнала Зора мома Палунко, упътила го. Показала му къде плува по морето край острова воденично колело, а около него морски русалки игри играели. Научила го как да се помоли на колелото да го спусне при Морския цар, без да го погълнат морските пропасти.

Казала му още Зора мома:

— На голямо богатство и разкош ще се насладиш при Морския цар, но знай — не можеш да се върнеш на земята, защото там има страшна стража. Едни вдигат вълни, други извиват вятър, а трети кръстосват мълнии.

Но Палунко седнал радостен в лодката и отишъл до воденичното колело, като си мислел:

— Не знаеш, Зоро моме, колко несгоди има на този свят. Няма да се затъжа за земята, където оставям пустата неволя.

Наближил той воденичното колело, а около него морските сирени палави игри играели. Във вълните се гмуркали, по морето се гонели, косите им се разперили по вълните, сребърните им пера трептят, а румените им устни се смеят. И по колелото сядат, и около колелото морето разпенват.

Доплавала лодката до воденичното колело, а Палунко направил както го била научила Зора мома — вдигнал весло над морето, за да го погълнат морските дълбини, и така продумал на воденичното колело:

— Водовъртежът навърта или до бездната мъртва, или до Морския цар.

Като изрекъл това Палунко, морските русалки бликнали като сребърни рибки, събрали се около колелото, хванали се с бели ръце за спиците, та завъртели колелото. Завъртели по-бързо, главозамайващо.

Появил се вир в морето, появил се вир ужасен, вир дълбок, хванал вирът Палунко, завъртял го като тънка клечица и го пуснал в чудните палати на Морския цар.

В ушите на Палунко още бил морският шум и палавият смях на морските сирени, а той вече се намирал на чудесен пясък, на ситен пясък от сухо злато.

Огледал се Палунко и викнал: „Ех, че чудо невиджано, цяла поляна от златен пясък!“

Палунко си мислел, че това е поляна, а то било голямата зала на Морския цар. Около залата морето се извисявало като мраморни зидове, а над залата стояло като стъклен свод. От камъка, от Алатир, синеела светлина като синя месечина. Надвиснали били над залата клонки от бисер, издигали се по нея маси от корал.

А на края, на другия край, където свирели свирки и се удряли дребни дрънкулки, там се наслаждавал и почивал в златния пясък Морският цар. Изтегнал се на него, повдигнал само волската си глава, наоколо му — плочник от корали, зад него — плет от злато.

Свирели ония ми ти тънки свирки бързо и тъничко, а дребните треперушки пляскали светкавично, сияел и блестял онзи ми ти разкош — толкова слука и блаженство Палунко никога не бил мислил, че има някъде по света!

Побъркал се Палунко от пуста радост, усетил се така, сякаш си е пийнал хубавичко, заиграло му сърцето, плеснал с ръце, търкулнал се по златния пясък като бързокрако дете, праметнал се два-три пъти като палав хлапак.

Много допаднало това на Морския цар. Той имал тежки-претежки крака и още по-тежка волска глава. И с такъв грохот се засмял, че както почивал в златния пясък, около него пясъкът хвърчал от смеха му.

— Ама че си момче леконого — казал Морският цар и откъснал изпод себе си клонка бисер, та дарувал Палунко. След това заповядал на морските русалки, та изнесли на златни съдини отбрани ястия и медовина. Добрувал Палунко покрай Морския цар на плочника от корал в най-голяма почит.

Като похапнал Палунко, Морският цар го запитал:

— Желаш ли още нещо, момче?

А какво знаел да поиска горският сиромас, който никога досега не бил виждал добро? Но както бил гладен от далечния път, та едва се заситил с отбрани ястия и медовина, рекъл на Морския цар:

— Като ме питаш, Морски царю, да ти кажа, бих искал да имам хубава чиния варена лобода.

Почудил се Морският цар на това, но после се досетил, та се усмихнал и рекъл на Палунко:

— Брате, у нас лободата е скъпа, по-скъпа от бисера и бисерната мида, защото я има надалече оттук. Но щом ти се е приискало, ще изпратя морска русалка, ще ти донесе лобода от брега. Но ти ми се преметни още три пъти.

Палунко бил толкова радостен, че това не му струвало нищо. Скача той на бързите си крака, а наоколо бързо се събрали и русалките, и ситните дечица от залата да видят това чудо.

Засилил се Палунко по златния пясък, преметнал се умело веднъж, та два, та три пъти като катерица, а Морският цар и челядта му се смеели гръмогласно на тази сръчност.

Но най-сладко се смяло някакво слабичко дете, а това бил малкият цар, когото в игрите и лудориите си русалките били обявили за свой цар. Седял малкият цар в златна каляска в свилена ризка. По каляската имало бисерни дрънкулки, а в ръцете на детето — златна ябълка.

Когато се преметнал Палунко, малкият цар се засмял така сладко, че Палунко го погледнал. Погледнал малкия цар и се смаял — това било неговото слабо синче, малкият Владко.

Преседнало му тозчас на Палунко. И сам не могъл да си помисли, че тѫака бързо може да му преседне.

Посърнал, разтъжил се, а като се съвзел малко, си помислил:

— Гледай го, хлапето, къде се било дянало, да царува в игра и преяждане, а майка му вкъщи онемя от мъка.

Ядосал се Палунко, не могъл да гледа ни себе си, ни сина си в тези палати, но не посмял нищо да каже, за да не го отделят от детето. Затова станал слуга на своя син, на малкия Владко, като си мислел: „Все някога ще остана насаме с детето, ще му спомена за баща му и майка му, ще избягам с него, ще взема насила сина си, ще се върна с него при майка му.“

Така си мислел Палунко, та един ден дочакал да остане насаме с детето и пошепнал на малкия цар: „Хайде, синко, да побегнеш с татко ти.“

Но Владко бил съвсем малко дете и понеже дълго стояло под морето, било забравило баща си. Засмял се той, засмял се малкият цар, мислел си — Палунко се шегува, та го ритнал с краче:

— Ти не си ми баща, ти си смахнатият, който се премята пред Морския цар.

Сърцето на Палунко се свило от болка, щял да се пръсне от мъка. Тръгнал и се разплакал от горчива тъга. Събрала се около него челядта на Морския цар и така си говорили един другиму:

— Този трябва да е бил някакъв голям велможа на земята, щом плаче при такъв голям разкош.

— Ей богу, бях също като Морския цар. Имах дете, което ми се катереше по брадата, жена, която ми разказваше чудеса, а лобода, брате, колкото щещ, няма нужда пред никого да се премяташ! — говорел разтъжен Палунко.

Почудила се челядта на това голямо големство и оставила Палунко да тъгува за своето щастие. Палунко останал слуга на малкия цар. Всякак угаждал на сина си, мислел си — ще го придумам някак си да избяга с мене. А малкият цар ставал с всеки ден по-глезен и по-разпуснат, та колкото повече дните минавали, толкова детето смятало Палунко за по-смахнат.

II

В това време жената на Палунко живеела в самота и тъга вкъщи. Първата вечер поддържала огъня в огнището и готвила вечеря, а като не дочакала Палунко, зарязала огъня и не го палила повече.

Седи бедната няма жена на прага, нито работи, нито шета, нито плаче, нито се оплаква, само чезне от мъка и жалба. Нито може да попита някого за съвет, като е няма, нито може да тръгне по море да търси Палунко, като била отпаднала от мъка.

Какво да прави, горката, току един ден отишла в далечното задгорие, където била погребана майка ѝ. Застанала тя над майчиния гроб, а пред нея излязла хубава сърна.

Проговорила кошутата на езика на немите:

— Недей да седиш и да се погубваш, дъще моя, защото сърцето ще ти се пръсне и къщата ще ти се разтури. Ами готви всяка вечер вечеря на Палунко, а след вечеря тънка къделя разчепквай. Не дойде ли Палунко, заранта вземи неговата вечеря и меката къделя, понеси още тънка цафара и иди на скалата. Там засвири на цафарата, змиите и змииците ще изядат вечерята, а гълъбите ще си постелят гнездото с къделята.

Разбрала щерката всичко, което ѝ казала майка ѝ, и така и сторила. Всяка вечер прави вечеря, след вечеря разчепква къделя. Не се връща Палунко, жената взема в ранни зори цафарата, изнася на скалата вечерята и къделята. Като свирела тя в цафарата тъничко в дясната свирка, от скалата излизали змии и змийки. Облажат се с вечерята, благодарят на жената на ням език^[3]. А като подхващала на лявата свирка, долитали гълъби и гълъбици, отнасяли къделята в гнездото и благодарели на жената.

Така правела жената всеки ден и вече месечината три пъти се връщала, а Палунко не идвал и не идвал.

Отново тежка мъка налегнала нямата жена и тя отишла пак на майчиния гроб.

Изникнала пред нея сърната, а жената ѝ казала на немия си език:

— Ето, майко, направих всичко, а Палунко го няма. Дотегна ми да чакам. Дали да скоча в морето, или да се пребия от скалата?

— Дъще моя — казала сърната, — недей бъди неверница. Тежка мъка мъчи твоя Палунко. Но ти слушай как ще му помогнеш. В незнайно море има голям лаврак, на лаврака има златни перки, на перките — златна ябълка. Хванеш ли по месечина лаврака, ще намалиш мъката на твоя Палунко. Но до незнайното море трябва да преминеш три пещери от облаци — в едната има змия великанска, майка на всички змии, морето вдига и мълниите прави, във втората има птица великанска, майка на всички птици, бури развихря; в третата има златна пчела, майка на всички пчели, мълнии прави и кръстосва.^[4] Иди, дъще, до незнайното море, нищо недей носи освен въдицата и тъмната цафара двойнка, а намериш ли се в голяма беда, ти отпори десния си ръкав, белия, непоръбения.

Запомнила щерката, взела на другия ден лодката, оттласнала се в открито море, не понесла нищо освен въдицата и тънката двойнка. Лутала се и бродила по морето, докато то не я отнесло до едно място, където имало три страшни пещери от тежък облак.

На входа на първата пещера била вдигнала глава ужасна змия, майка на всички змии. Страшната ѝ глава затваряла целия вход, а тялото си била простряла в пещерата, размахвала там великанска опашка, морето мъти, вълни повдига.

Не посмяла жената да се доближи до чудовището, ами се сетила за своята двойнка, та подхванала на дясната свирка да свири. Както свирела, от далечния каменист бряг бързали, плавали змии и змийки. Доплавали, долетели пъстри змии и дребни змийки, та се молели на страшната змия:

— Майко наша, пусни жената да мине с лодка през пещерата. Тя ни стори голямо добро, като ни хранеше всяка сутрин.

— Не мога да я пусна през пещерата, защото днес трябва да вдигна голямо море — отвърнала страшната змия. — Но ако ви е сторила добро, с добро ще ѝ отвърна — ако иска тежка буца злато, ако иска шест низи бисери?

Не се помамила вярната жена по бисер и злато, ами така говорила на змията на немия си език:

— Аз съм дошла за дребна работа, за лаврака от незнайното море. Ако съм ти сторила добро, пусни ме през пещерата, страшна

змийо.

— Пусни я, наша майко — подхванали змиите и змийките, — виж как ни е хранила и отхранила. А ти легни, майко наша, поспи малко, ние ще вдигаме морето вместо тебе.

Не могла змията да устои на толкова много свои роднини, а била жадна за сън от хиляда години. И така, пуснала жената през пещерата, после се опънало страшилището в пещерата и заспало. Преди да заспи, наредила на змиите и змийките:

— Хубаво вдигнете морето, мои деца, докато аз си почина малко.

Минала нямата жена през пещерата, останали змиите и змийките в пещерата. Вместо да премият морето, те го уталожвали и усмирявали.

Изплувала жената, стигнала до втората пещера, а в нея — великанска птица, майка на всички птици. Изпънала на входа страшна глава, железен клюн разтворила, разперила големите си крила по пещерата и маха с тях, вихър повдига.

Грабнала жената двойнката и подхванала да свири на лявата свирка. Долетели от брега всички гълъби и дребни гълъбици, та се замолили на страшната птица да пусне жената с лодката през пещерата, тъй като голямо добро им била направила, дете всеки ден къделя им донасяла.

— Не мога да я пусна през пещерата, защото днес трябва да вдигна силен вихър. Но ако ви е сторила добро, с по-голямо добро ще ѝ отвърна. Ще ѝ дам жива вода от железния си клюн, да ѝ се върне живото слово.

Колко тежко ѝ било на горката няма жена, която толкова желаела да ѝ се върне живото слово! Но тя останала вярна и така говорила на птицата:

— Не съм дошла за своето добро, а за дребна работа, за лаврака от незнайното море. Ако съм ти сторила добро, пусни ме през пещерата.

Придумали гълъбите и гълъбиците майката-птица и я накарали да легне малко да дремне, а пък те щели да размахват вихъра. Послушала тя роднините си, увиснала на железните си нокти в пещерата и заспала.

А гълъбите и гълъбиците, вместо да вдигат вихър, го уталожвали и усмирявали.

Така преплавала нямата жена втората пещера и стигнала до третата.

В третата пещера била златната пчела. Тя била изхвъркнала на входа, кръстосва огнени мълнии и гръмки гръмове. Тътнело морето и пещерата, кънтели мълниите по облака.

Страх обзел жената, като се намерила сама в такъв ужас. Но се сетила за десния си ръкав, отпрала белия си ръкав непоръбен, замахнала с него по златната пчела и я хванала в ръкава.

Мигом утихнали мълниите и гръмотевиците, а златната пчела взела да се моли на жената:

— Пусни ме, жено, на свобода. Нещо ще те, жено, науча. Гледай там в ширното море, голяма радост ще съгледаш.

Погледнала жената ширното море — слънцето тъкмо било на изгрев, небесните висини руменеели, руменеело морето от изтока, а от морето се вдигнала сребърна лодка. В нея била Зора мома, като царкиня бяла и ясна, а край нея невръстно дете в свилена риза, със златна ябълка. Зора мома разхождала малкия цар сутрин по морето.

Познала жената своето изгубено синче.

Ех, чудо пречудно, че е морето широко, та майката не могла изцяло да го обхване, че е слънцето високо, та майката не могла с ръка да го хване.

Затрептяла тя от преголямата радост, трепери като тънка трепетлика. Дали ръце за детето да протегне? Дали мило да му викне? Или най-добре вечно след него да гледа?

Плавала сребърната лодка по аленото море, изгубила се в далечината, в морето се гмурнала, а майката едва се окопитила.

— Ще те науча пътя — проговорила златната пчела. — Ще стигнеш до малкия цар, до твоето синче, с него ще живееш в щастие. Но преди това ме пусни на свобода да кръстосам мълнии по пещерата и не ми минавай през пещерата.

Лютата пчела надвила горката майка, надвила я и я разколебала. Съгледала чедото си, мечтаната си мечта съзряла — съгледала, съзряла, а не прегърнала, не целунала! Разколебала пчелата жената. Вярна ли ще бъде на Палунко, или не? Дали да пусне пчелата и да отиде при синчето си, или да мине през пещерата до незнайното море, до големия лаврак?

Като я разколебала пчелата, сълзите се отприщили от сърцето ѝ, върнало ѝ се живото слово, та тя проговорила с живо слово на пчелата:

— Не ме натъжавай, златна пчело. Няма да те пусна на свобода, защото трябва да мина през пещерата. Аз оплаках чедото си и го погребях в сърцето си. Не съм дошла тук за свое добро, а за дребна работа, за лаврака от незнайното море.

Ех, брате мой, колко тихо станало тогава морето, бурята се укротила във въздуха, защото в едната пещера спяла страшната змия, във втората великанската птица, а в третата била изморената жена!

Така тихо минавал денят, така идвала вечерта — така блясвала месечината. Когато месецът се вдигнал високо на небето, жената заплавала в полунощ в незнайното море, та наскре морето пушнала въдицата.

III

Привечер малкият цар заповядал на Палунко да му оплете нощес хубави поводи от свила. „Утре в ранни зори ще те впрегна в каляската да ме возиш по златния пясък.“

Нейсе, свършил Палунко това. Той се бил крил досега от Зора мома, когато слизала сутрин под морето, но утре тя щяла да види как синът му го впряга в колата.

Спяла цялата челяд, спял Морският цар, спяло разглезеното царче, само Палунко бил буден — поводи плетял. Яко плете, като да е намислил нещо. Като ги оплел, станали здрави онези ми ти поводи, и Палунко казал:

— Никого не питах, като правих щуротии, няма и сега да питам, когато вече поумнях.

Казал си така, отишъл тихо при каляската, където синът му спял дълбоко, промушил поводите през спиците си, вързал я на гърба си и тръгнал да избяга със сина си.

Тихо минал Палунко през златния пясък — преминал многобройните зали като обширни поляни, промъкнал се през златния плет, разтворил клоните от бисер. А като дошъл там, където морето се издигало като зидове, без да се колебае, заплавал с детето в морето.

Колко е далече, тъжна мъко, от Морския цар до белия свят! Плавал Палунко, плавал, но колко може да преплава един рибар, като на всичко отгоре плещите му притискал малкият цар със златната ябълка и неговата каляска от злато. Морето сякаш все по-високо и по-тежко се издигало над него!

Когато Палунко отмаял съвсем, усетил още, че нещо щракнало в златната каляска, нещо се запънало в спиците ѝ. Като се запънало, започнало бързо и сърдито да тегли.

— Сега аз, сиромашът, ще се простя с живота си — говорел сам на себе си Палунко. — Морското чудовище ме носи на зъба си.

Но това не било зъбът на морското чудовище, ами костената въдица, пуснала я била жената на Палунко.

Като усетила жената, че въдицата се запъва, събрала радостно цялата си сила, тегли и дърпа, да не изгуби големия лаврак.

Когато го домъкнала по-близо, от морето се подали най-напред златните спици на каляската. Жената не видяла добре на месечината, а си помислила: „Ето златните люспи на лаврака.“

Тогава се показало детето със златната ябълка. Пак си помислила жената: „Това е златната ябълка на люспите.“ А когато най-сетне от морето излязла Палунковата глава, жената възкликнала радостно: „А това е главата на големия лаврак.“

Извикала весело, довлякла го съвсем до себе си. А като го домъкнала съвсем близо — е, брате мой рождени, кой би съумял хубавичко да разкаже какво им е било от преголяма радост, дето се намерили така тримата в лодката, посред незнайното море!

Време за губене нямали, трябвало да преминат пещерите, докато не са се събудили пазачите им. Хванали веслата и загребали колкото им позволяват силите.

Ала ето ти ненадейна беля! Щом малкият цар видял майка си, веднага си я припомнил. Прегърнало детето майчицата си с двете си ръце — паднала му ябълката от злато. Потънала ябълката в морето, потънала на морското дъно, в дворците на Морския цар, тъкмо на рамото на Морския цар.

Събудил се Морският цар, викнал сърдито. Скочила от сън цялата челяд в залата. Веднага забелязали, че ги няма малкия цар и неговия слуга. Вдигнали потеря по тях. Изплавали на месечината морските русалки, полетели в нощта леките презморки, пратили бързи скороходци да събудят стражите в пещерите.

Но лодката била минала вече през пещерите, та потерята се втурнала след лодката.

Гребели Палунко и жена му, гребели колкото имали сили, а след тях се спуснала хайка — пляскали след тях морските русалки, летели след лодката бързите презморки, люляло се след тях разбуненото море, посягало, виела буря от облаците. Все по-близо до лодката се насочвала хайката — не би й убягнал и най-голям кораб, камо ли малка лодка с две весла! Дълго летяла лодката пред потерята, но тъкмо когато се показал белият ден, заплахата се издигнала от всички страни около лодката.

Вихърът покрил лодката, настигнали я шумните вълни, морските русалки се сплели около нея като венец. Люшкал се, люшкал венецът около лодката, морските русалки пропускали страхотни вълни, но не пропускали вълната с лодката. Пищи, пръска морето и ветрищата.

Палунко се уплашил от гибел и в смъртна тръпка извикал:

— Ох, помогни, ясна Зоро моме!

Издигнала се от морето Зора мома. Палунко съгледала, но не го погледнала, малкото царче погледнала, но не го дарила, а на вярната жена хитър дар дарувала — везана кърпа и игла карфица.

От кърпата се вдигнало бяло платно, а иглата се превърнала в кормило. Надуло се платното на вятъра като едра ябълка, а жената се хванала с твърда ръка за кормилото. Разбил се венецът около лодката, стрелнала се лодката през синьото море, като звезда през модро небе! Лети чудото невиджано пред страшната потеря — колкото по-силна е хайката, толкова повече ѝ помага, колкото е по-бърз вихърът, толкова по-бърза е лодката пред вихъра, колкото е по-бързо морето, толкова по-бърза е лодката по морето.

Показал се в далечината каменистият бряг, на брега Палунковата къщичка, а пред нея бяла пътечка направена.

Като се показал брегът, тозчас силата на хайката отслабнала. Страхуват се от брега вилите презморки, изостават от брега морските русалки, в откритото море останали вихърът и вълните, а лодката лети право към брега като дете в майчина прегръдка.

Налетяла лодката на брега, прелетяла през бялата пътечка, ударила се в скалата. Разбила се лодката в скалата, потънали платното и кормилото, пропаднала в морето златната каляска, избягала пчелата златокрила, а Палунко с жена си и детето се намерили на пътечката пред къщичката си.

Вечеряли тази вечер с лобода, дете съвсем я били забравили. И ако не била свирката двоянка, никой нямало да помни вече какво било станало. Обаче щом духнел някой в двоянката, голямата свирка свирела така за Палунко:

*Лудо чудо Палунко,
вдън море се намерил,
люти мъки намерил.*

А малката свирка споменавала жената:

*Грейни, светни, зорице,
грейни, светни да видиш:
ново щастие иде,
три пъти потопено,
от жената спасено.*

Така разказват по цял свят свирките двойнки.

[1] *Зора мома* — Много славяни имат стара народна приказка, която разказва и досега за Зора мома, дете плува рано сутрин по морето в златна лодка със сребърно весло. Домът ѝ бил на остров Буян. — Б.а. ↑

[2] *Остров Буян* — Това е вълшебен остров, обрасъл с буйна растителност. На този остров нашите прадеди си представяли рая. — Б.а. ↑

[3] *Ням език* — Нашият народ вярва, че животните говорят на особен език и че има хора, които знаят и разбират този „ням език“. — Б.а. ↑

[4] *Гигантска змия, Птица с железен клюн, Златна пчела* — Това са три чудовища, които според приказките правят около Буян вълни, вятър и гръмотевици, откъдето по целия свят се разразяват бури. — Б.а. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.